

Literaire bijlage bij Mijn weekblad

Elizabeth Cleghorn Gaskell (1810 – 1865) publiceerde haar eerste boek anoniem, net als Jane Austen ooit had gedaan. Maar de inhoud van haar boeken was wel heel anders. Haar moeder stierf spoedig na haar geboorte. Ze trouwde in 1832 met een dominee, kreeg vier dochters en een zoon. Deze zoon stierf na een jaar. Haar verdriet daarover was zo groot, dat haar man haar aanraadde een roman te schrijven om dat verdriet naar de achtergrond te dringen. Dat deed ze en zo ontstond haar eersteling, *Mary Barton*.

Later heeft Elizabeth Gaskell haar beroemde biografie *Life of Charlotte Brontë* geschreven, maar de wereld van Jane Eyre leek nauwelijks op die van Mary Barton. Het is een tamelijk grimmig, somber verhaal over het industrieproletariaat in Manchester. Via haar man was zij namelijk in aanraking gekomen met industriearbeiders in de 'slums' van Manchester en ze trok onverschrokken partij voor deze verschoppelingen.

Het was uiteraard geen toeval dat het boek over Mary Barton kort na het revolutiejaar 1848 verscheen, toen de burgers werden opgeschrikt door de verschijning van het *Communistisch Manifest* van Marx en Engels.

1849

Elizabeth Gaskell
Mary Barton

John Barton, de vader van Mary, is een wever met goed werk. Van zijn verdiensten kan hij zijn gezin

onderhouden en niets schijnt zijn huiselijk geluk te bedreigen. Maar dan wordt hij werkloos en omdat hij nooit voldoende heeft gespaard voor slechtere tijden, slaat de ellende heftig toe. Zijn vrouw en een kind overlijden door honger en gebrek. Alleen Mary rest hem nog. De schoonheid van het meisje heeft de aandacht getrokken van de jonge mr Carson, zoon van een fabrikseigenaar. Zelf is ze verliefd op Jem Nilson, een arbeiderskind zoals ze zelf is. De ellende van de crisis brengt de arbeiders op de gedachte een petitie te richten tot het Parlement en John Barton wordt uitgekozen om die als gedelegeerde te gaan presenteren. De onderneming wordt een complete mislukking. John Barton sluit zich aan bij de Chartisten, maar hij verliest zijn levensmoed en raakt aan de opium om de pijn van de honger te verzachten. Intussen heeft mr Carson zich nogal vrolijk gemaakt over de kwestie van die petitie en er hatelijke satires over gemaakt. Als de verbitterde arbeiders dat horen, besluiten ze dat hun vijand gedood moet worden. John Barton wordt bij loting aangewezen om het vonnis te voltrekken. Door omstandigheden wordt Jem Nilson van de daad verdacht en gearresteerd. Mary vermoedt de waarheid en besluit haar geliefde te redden zonder haar vader te verraden. Tijdens de rechtszitting begrijpt Jem voor het eerst hoeveel Mary van hem houdt. John Barton verdwijnt van het toneel zonder te worden verdacht en Jem wordt vrijgesproken omdat hij een waterdicht alibi heeft. Het verhaal eindigt met de terugkeer van John Barton naar zijn eigen huis, waar hij sterft na zijn schuld te hebben bekend. Het is al met al een wat drakerig verhaal, maar de verdienste ervan is toch vooral de nauwgezette beschrijving van het arbeidersleven. Disraeli had al opgemerkt dat het voor de Britse lezers van die tijd een volstrekt onbekende wereld was.

